

Sopivaa työtä kaikille

Opas työpaikoille erityistä ja
vaativaa erityistä tukea tarvitsevan
opiskelijan ohjaamiseen

Sisältö

Lukijalle	3
Keskustelu työpaikalla erityisen tuen tarpeista	4
Mitä on erityinen tuki	6
Erilaisten oppijoiden kohtaaminen	7
Yleisempiä oppimisen vaikeuksia	8
Keinoja opiskelijan tukemiseen: työympäristö ja ohjaaminen työpaikalla	10
Vinkkejä erilaisten valmiuksien tukemiseen työpaikalla	12
Kannustavan palautteen antaminen ja arviointi	14
Omat muistiinpanot	16

Opas on laadittu WATTI - Vastavuoroisuutta työelämäyhteistyöhön hankkeessa.

Hanketta koordinoi Ammattiopisto Luovi. Kumppanina toimii Koulutuskuntayhtymä OSAO.

Hanke toteutetaan Euroopan sosiaalirahaston (ESR) -rahoituksella, jonka on myöntänyt Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus.

Etu- ja takakannen kuvat: Freepik.com

Lukijalle

Sinulle on tarjoutunut mielenkiintoinen ja antoisa tehtävä. Työpaikat ja työpaikkaohjaajat ovat merkittävässä roolissa ammatillisessa koulutuksessa.

Työelämässä oppiminen on yhteistyötä, johon osallistuvat opiskelija, työpaikkaohjaaja, koko työyhteisö sekä oppilaitoksen edustajat. Yhteistyön tavoitteena on luoda opiskelijan työelämässä oppimisesta onnistunut oppimiskokemus kaikille.

Tämä opas on tarkoitettu kaikille niille, jotka työssään ohjaavat erilaisia oppijoita. Oppaan tarkoitus on auttaa eri toimijoita ohjaustyössä ja mahdollistaa opiskelijalle onnistunut työpaikalla tapahtuva oppiminen tekemällä työtä alan ammattilaisten ohjauksessa.

Jokainen ihminen oppii omalla tavallaan ja ohjauksen tarve on yksilöllistä. Ohjausta suunniteltaessa tarkastetaan ensin nykytilanne ja tavoitteet, jotka määrittelevät ohjauksen toteutuksen. Palautteen antamisella ja saamisella on suuri merkitys. Se on olennainen osa ohjausta.

Keskustelu työpaikalla erityisen tuen tarpeista

Avoin ja arvostava vuorovaikutus kaikkien työyhteisön jäsenten välillä vähentää ennakkoluuloja ja väärinymmärryksiä. Erilaisuuden kohtaamiseen liittyvistä ajatuksista kannattaa rohkeasti keskustella työyhteisössä.

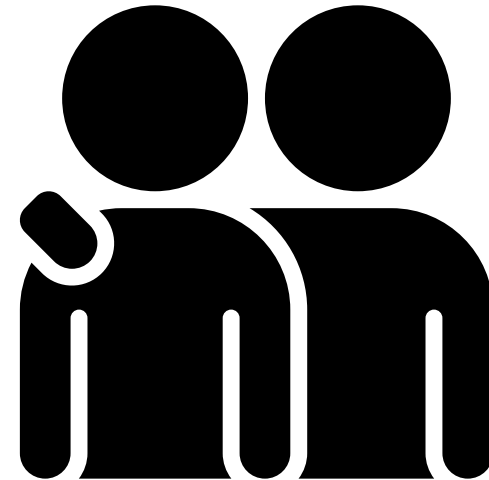
Opiskelijan ei ole pakko kertoa erityisen tuen tarpeistaan työpaikalla. Osa opiskelijoista häpeää esimerkiksi oppimisvaikeuksia tai ei halua kertoa niistä.

Työpaikkaohjaajan on tärkeää varata aikaa tutustumiseen ja pyrkiä luomaan luottamuksellinen ja avoin suhde. Tämä auttaa opiskelijaa kertomaan omista tuen tarpeistaan ja vahvuuksistaan.

Työpaikalle voi tulla opiskelija, joka ei tunnista ja tunnusta omaa tuen tarvettaan. Tärkeää on, että työpaikkaohjaaja kannustaa ja näyttää tarkasti ja selkeästi, miten työtehtävä pitää tehdä, ja antaa enemmän aikaa tehtävän tekemiselle.

Paras tilanne olisi, jos myös muu työyhteisö olisi selvillä opiskelijan tuen tarpeista. Jos koko työyhteisö pystyy ohjaamaan opiskelijaa tämän valmiuksien mukaisesti, opiskelija saa laaja-alaisemman kuvan ammatista, ammatissa toimimisesta ja eri työtavoista.

Työporukkaan mukaan ottaminen on tärkeää. Opiskelijalle voi olla merkityksellistä olla mukana, vaikka vain siten, että kuuntelee keskustelua kahvitauolla.

Mitä on erityinen tuki

Erityisellä tuella tarkoitetaan ohjauksellista tukea sekä erityisiä opetus- ja ohjausjärjestelyjä.

Erityisen tuen tarve huomataan pääsääntöisesti oppilaitoksessa, ja se on tiedossa ennen työelämässä oppimista. Jos tarve tulee esiin vasta työpaikalla, on työpaikkaohjaajan syytä ottaa asia puheeksi opiskelijan ja opettajan kanssa.

Erityisen tuen tarve ja tukitoimet kirjataan HOKSiin eli henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan, joka laaditaan myös työelämässä oppimisen jaksolle.

Jos opiskelijalla on vaikeita oppimisvaikeuksia tai vaikea vamma tai sairaus, järjestetään koulutusta vaativana erityisenä tukena ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Tällöin opiskelija tarvitsee yksilöllistä, laaja-alaista ja monipuolista tukea myös työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa.

Erilaisten oppijoiden kohtaaminen

Jokainen oppii omalla tavallaan. Kaikilla meillä on vahvuuksia ja osaamista joiden tunnistaminen on yhtä tärkeää kuin oppimisvaikeuksienkin.

Usealla opiskelijalla voi kuitenkin olla oppimisvaikeuksia. Ne eivät ole itse aiheutettuja, eivätkä ne tarkoita tyhmyyttä, laiskuutta tai saamattomuutta. Kun tuen tarve tunnistetaan ja huomioidaan, sen rajoittava vaikutus vähenee.

Hyvä työpaikkaohjaaja on kiinnostunut ohjattavan opiskelijan asioista ja haluaa ottaa hänen tilanteestaan selvää. Kaikkea ei tarvitse tietää heti.

Hyvä työpaikkaohjaaja tuo esille myös sen, että hyväksyy omankin epätäydellisyyden ja työssä oppii koko ajan lisää. Tämä motivoi myös opiskelijaa oppimisessa. Oppimisen kannalta tärkeää on asioiden perustelu.

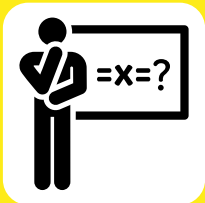

Yleisempiä oppimisen vaikeuksia

Lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet

- Pulmat tekstin lukemisessa ja sisällön ymmärtämisessä
- Tuntemukset että mitään ei jää päähän
- Ääneen lukeminen voi tuntua vastenmieliseltä
- Sanojen kirjoittaminen oikein voi olla haastavaa

Matematiikan oppimisvaikeudet

- Peruslaskutaitojen oppiminen on vaikeaa tai näissä taidoissa on puutteita
- Vaikeus ymmärtää matemaattisia merkkejä, kuten sulkuja ja kertomerkkiä
- Ongelmina arvioida lukumääriä tai mittayksiköitä ja niiden välisiä suhteita
- Numerot saattavat vaihtaa paikkaa tai niitä voi jäädä pois

Hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet

- Hankaluudet arvioida avaruudellisia suhteita ja hahmottaa osista kokonaisuutta
- Vaikeudet ymmärtää milloin useasta pienestä osasta koostuva tehtävä on valmis
- Keskittyminen, ohjeiden seuraaminen tai työn loppuun tekeminen vaikeaa
- Tavaroiden kadottaminen ja unohtelu
- Vaihteleva suorituskkyky
- Huolimattomuus ja ulkopuolisista ärsykkeistä häiriintyminen

Kielelliset vaikeudet

- Haasteet puheen ymmärtämisessä ja tuottamisessa
- Pitkien, monimutkaisten ohjeiden ymmärtäminen voi olla haastavaa
- Keskusteluun osallistuminen voi tuntua hankalalta

Keinoja opiskelijan tukemiseen: työympäristö ja ohjaaminen työpaikalla

A) Oppimista tukeva työympäristö

Oppimiselle ja tekemiselle on riittävästi aikaa.

Työpisteessä on työtehtävät kuvallisina ja selkeällä kielellä.

Työpaikkaohjaaja on käytettävissä.

Perehdytykseen on varattu riittävästi aikaa (mukaan lukien työturvallisuusperehdytys).

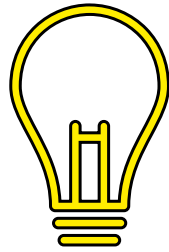
Työympäristö on opettajan tai ohjaajan kanssa suunniteltu tukemaan erilaisen oppijan yksilöllisiä piirteitä.

Työympäristö on rauhallinen, ja aistiärsykkeiden määrää on vähennetty (äänet, hajut, liike).

Opiskelijalla on mahdollisuus tehdä lyhyitä työpäiviä.

Opiskelija työskentelee kokeneen työntekijän rinnalla työparina.

Opiskelijalla on mahdollisuus keskittyä yhteen asiaan kerrallaan.

B) Ohjaaminen työpaikalla

Opeta ensin perusasiat ja lisää asteittain vaikeutta.

Ole turvallinen ja lähestyttävä työpaikkaohjaaja.

Huomioi aikaisempi osaaminen ja vahvuudet.

Opeta yksi asia kerrallaan.

Rohkaise ja muista, että epäonnistumisestakin voi oppia.

Huomioi HOKSin tavoitteet ja opiskelijan tarpeet.

Auta opiskelijaa ymmärtämään työtehtävän kokonaisuus.

Käytä monipuolista ohjaamista: näytä esimerkkiä, puhu ja näytä kuvia.

Varmista, että opiskelija on ymmärtänyt ohjeen.

Selitä ammatilliset käsitteet.

Sovi ohjauskäytännöistä: missä, milloin ja kuinka usein tarkastelette osaamisen kertymistä.

Selitä käytännön työtehtävien yhteys tutkinnon perusteisiin.

Vinkkejä erilaisten valmiuksien tukemiseen työpaikalla

Onnistuneen työelämässä oppimisen perustana on riittävä tuki.

Opiskelija tarvitsee tukea opettajalta tai ohjaajalta

- Perehdytysvaiheessa
- Työyhteisöön ja työtehtäviin tutustuttamisessa
- Työelämän pelisäännöissä
- Työaikojen noudattamisessa

Jos työpaikalla herää huoli se kannattaa ottaa välittömästi esille

- Keskustella rauhallisesti opiskelijan kanssa
- Yleensä asiat selviävät puhumalla

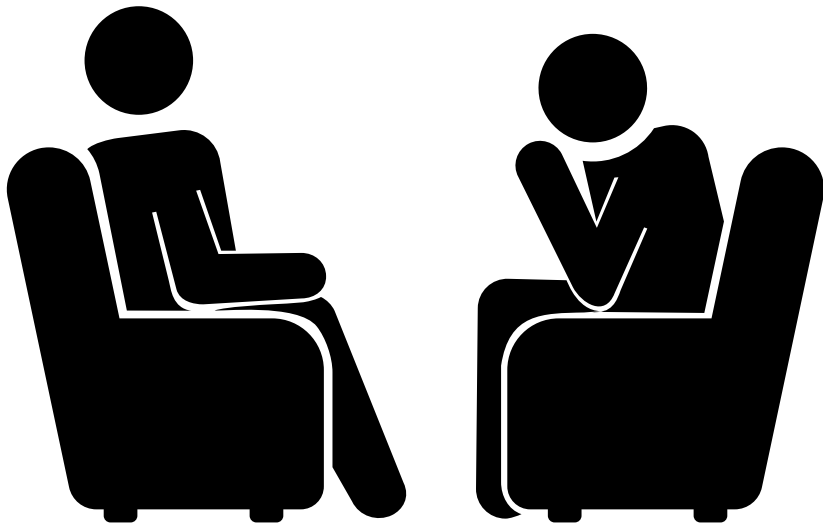
Työpaikan kannattaa ottaa yhteyttä oppilaitoksen yhdyshenkilöihin jos mikä tahansa asia jää mietityttämään. Esimerkiksi jos opiskelija ei tule ajoissa työpaikalle, on tavallista apaattisempi tai tulee riitatilanne.

Opiskelijalla ei välttämättä ole keinoja ottaa itse esille vaikeaa asiaa tai hän ei tiedä miten hän voisi toimia eri tilanteissa. Hän voi myös ymmärtää tilanteet eri tavalla kuin työpaikkaohjaaja tai työkaverit ja tulkita tapahtumat eri tavalla.

Työpaikkaohjaaja nostaa esille opiskelijan vahvuudet ja onnistumiset kannustavalla ja motivoivalla palautteella. Hyvä palaute on rakentavaa ja realistista.

Palautteen avulla opiskelija rakentaa käsitystään itsestään, vahvuuksistaan ja kehittämiskohteistaan erilaisissa työtehtävissä. Nämä käsitykset auttavat häntä asettamaan tavoitteita ja löytämään kiinnostuksen kohteita omalta alaltaan. Tämä on opiskelijan urasuunnittelun tukemista.

Kun työpaikkaohjaaja antaa suullista palautetta, hän voi kirjoittaa tärkeimmät asiat muistiin tai opiskelija voi äänittää palautteen. Näin opiskelija voi kerrata myöhemmin saamaansa palautetta.

Työpaikkaohjaajan kannattaa antaa palautetta myös oppilaitokselle, jotta toimintaa ja opiskelijoiden työelämässä oppimista voidaan kehittää.

Opiskelijan työelämässä oppimisen jakson jälkeen on tärkeää arvioida työyhteisössä, miten jakso sujui, mitä voi ottaa opiksi ja miten työpaikalla voidaan kehittää opiskelijoiden ohjausta ja tukemista yhdessä.

"Jokainen päivä ei ole hyvä, mutta jokaisessa päivässä on jotain hyvää".

Opiskelija voi olla tulevaisuudessa työkaverisi ja osa työyhteisöä.

Se miten opiskelija otetaan mukaan ryhmään on merkittävää työhön kotiutumisen kuin jatkossa töiden sujumisenkin kannalta.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible][illegible]

Tämä opas on tarkoitettu työpaikkaohjaajille, jotka ohjaavat ja tukevat erilaisia oppijoita työpaikoillaan.

Sinun roolisi on erittäin tärkeä opiskelijan matkalla kohti työelämää.

Mahdollistetaan yhdessä tulevaisuuden oppimis- ja työllistymismahdollisuuksia.

Lisää infoa työpaikkaohjauksesta osoitteessa ohjaan.fi.

luovi.fi/watti | osao.fi/hankkeet/watti

